

नव जनचेतना

NAWA JANACHETANA NATIONAL DAILY राष्ट्रिय दैनिक

सफल अभिनय करिअरपछि अब अभिनेत्री स्वस्तितमा खड्का फिल्म निर्मात्रीको रूपमा अघि बढ्ने भएको छ । उनले निर्माण गर्न लागेको पहिलो फिल्म 'बेहली फ्रम मेघौली'को छायांकन फागुन-चैतदेखि सुरु हुँदैछ । 'दिमाग खराब' फेसड लेखक आकाश बरालले यो फिल्मको निर्देशन गर्दैछन् । रोचक कै छ भने स्वस्तितमा र निश्चल बस्नेतले यो फिल्ममा जोडीको भूमिकामा अभिनय गर्दैछन् । शीर्ष भूमिकामा विजय बराल पनि अनुबन्धित भइसकेका छन् ।

आजको विचार...

असल...
(दुई पेजमा)

खगेन्द्रराज सिटौला

'अन्तराल' डेब्यु अभिनेत्री नम्रता सापकोटा ओशो सन्ध्यासी बनेको डेढ वर्ष भयो । त्यसयता उनको जीवनमा आध्यात्मिक मोड आएको छ । उनी यतिबेला चित शुद्ध बनाउने प्रयासमा छिन् । 'खवकापजा' अभिनेत्री समेत रहेकी नम्रतालाई लिएर यतिबेला नयाँ खबर छ । उनले भारतको केरलाबाट योग शिक्षकको रूपमा स्नातक (ग्राजुएसन) उत्तीर्ण गरेकी छिन् । त्यहाँको शिवानन्द धन्वन्तरी आश्रममा उनले योग सिक्नेकी छिन् । सामाजिक सञ्जालबाट उनले आफू योग टिचरको रूपमा ग्राजुएट भएको फोटो सार्वजनिक गरेकी छिन् ।

□ वर्ष २८ □ अंक १५८ □ २०८० पुस २१ गते शनिबार 6 January 2024, Saturday □ पृष्ठ संख्या 8 मूल्य रु ५/-

सक्षिप्त समाचार

भूकम्पमा परी मृत्यु हुनेको संख्या ५२ पुग्यो

रासस/सिन्धुवा
टोकियो, पुस २०/जापानको इशिकावामा ७.६ म्याग्निच्युडको भूकम्प गएको चौथो दिनसम्ममा मृत्यु हुनेको संख्या ९२ पुगेको छ । यस क्षेत्रमा उद्धार तथा खोजी कार्यहरू तीव्र रूपमा भइरहेको छ भन्ने तथ्याङ्क भने बढ्दै गएको देखिन्छ ।

भूकम्पपछि सबै भन्दा प्रभावित तटीय सहर वाजिमामा अझै पनि ४० भन्दा बढी मानिसहरू भग्नावसेसमा फसेका छन् । जापानको सेल्फ डिफेन्स फोर्सका अनुसार, प्रहरी र दमकल विभागका चार हजार ६ सय कर्मचारीहरू मिलेर बेपत्ताहरूको खोजी तथा सुरक्षाको पुष्टि गर्ने प्रयासहरू गरिरहेका छन् । ब्योदोका अनुसार जापानको भू-स्थानिक सूचना प्राधिकरणलाई उद्गत गदै वाजिमा सहरको केन्द्रमा भुइँचालोका क्रममा आगलागी भएपछि करिब ४८ हजार वर्ग मिटर क्षेत्रफल नष्ट भएको छ । क्षतिग्रस्त क्षेत्रका १० भन्दा बढी स्थानमा पहिरोले सडक अवरुद्ध भएकाले अत्यावश्यक सामग्रीको पुर्‍याउन चुनौती थपिएको छ । यसैबीच, ७ सय भन्दा बढी व्यक्तिहरू भूकम्प प्रभावित वाजिमाका वरपरका विभिन्न स्थानमा फसेका छन् । भूकम्पले यस क्षेत्रको पूर्वाधारमा गम्भीर असर परेको छ । लगभग तीस हजार घरधुरीले बिचुत अवरुद्धताको सामना गरिरहेका छन् । करिब १३ सहरका ८० हजार घरधुरीलाई खानेपानी आपूर्तिमा समस्या भएको छ ।

निर्यात बढाइ आयात कम गरी व्यापार घाटा कम गराउँछौ : अर्थमन्त्री महत

रामचन्द्र रायमाझी
पाल्पा, पुस २०/नेपाल सरकारका अर्थमन्त्री डा.प्रकाश शरण महतले निर्यात बढाइ आयात कम गरी देशको व्यापार घाटा कम गर्ने बताएका छन् । शुक्रबार रामपुरमा रहेको अन्धकारमुक्ती बचत तथा ऋण सहकारी सस्थाको २५ औं साधारण तथा रजत जयन्ती कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै निर्यात बढाइ आयात घटाएर व्यापार घाटा कम गर्ने बताएका हुन् ।

बिजुली, हाइड्रोपावरबाट आम्दानी गर्ने योजनासका साथ सरकारले गरेर व्यापार घाटा कम गर्ने मन्त्री महतले बताए । उनले भने 'हिजो मात्र विदेश मन्त्रीसंग बिजुली निर्यातको सम्झौता भएको छ । अब बिजुली पठाएर पेट्रोलियम पदार्थको घाटा कम गर्छौं ।' मन्त्री महतले अर्थतन्त्र लयमा फर्काएको समेत बताए । पहिलादेखि नै अर्थतन्त्रमा थुप्रैका समस्याहरूलाई बिस्तारै हटाउँदै गएको कारणले अर्थमा बिस्तारै सुधार देखिन थालेको र अबका दिनमा यो भन्दा पनि बढी सुधार हुने अर्थमन्त्री महतको दाबी थियो ।

अर्थमन्त्री महतले अर्थतन्त्र शिथिल देखिनको कारण कोभिड, कर्जा प्रवाह नहुनु, लगानीका प्रतिफल प्राप्त नहुनु, पछिल्लो समयमा व्याजमा वृद्धि हुनु र जग्गाको कारोबारमा मन्दी छाउनु रहेको जिकिर गरे । 'हाम्रो टुरिजम ठप्प थियो, नै अर्थतन्त्रमा थुप्रैका समस्याहरूलाई बिस्तारै हटाउँदै गएको कारणले अर्थमा बिस्तारै सुधार देखिन थालेको र अबका दिनमा यो भन्दा पनि बढी सुधार हुने अर्थमन्त्री महतको दाबी थियो ।

विस्तारै त्यो हट्यो, लय फर्कदै छ । अब एउटा पोर्जेटिभ डिस्कोर्स सुरु गर्दैछौं । हामीले नेगेटिभ मात्रै कुरा गर्नु भने नेगेटिभ नै परिणाम आउँछ' उनले भने । अर्थमन्त्री महतले विदेश जानेबित्तिकै सबै चिज प्राप्त हुन्छ भन्ने मानसिकताबाट युवाहरू मुक्त हुनुपर्ने बताए । उनले आवश्यकता असिमित र श्रोत साधन सिमित भएकाले सोही अनुसार काम गर्नु परेको बताए ।

कोभिड अघि र पछि राष्ट्र बैंकले सस्तोमा ऋण लगानी गर्दा नागरिकले धेरै भन्दा धेरै ऋण ल्याउने गर्दा समस्या आएको उनले उल्लेख गरे । मन्त्रीले महतले भने 'जग्गा सेयरमा लगानी गरेकाहरूमा काम भएन ऋण तिर्न सकेन जसले समस्या भो, राष्ट्र

बैंकले पनि ब्याज बढाएर कडा गरे पछि समस्या आयो । त्यसैले अहिले अर्थतन्त्र खतम भयो भनेर हला फिजाइएको हो ।' अहिले हल्ला जस्तो नभएको उनले बताए । मन्त्री महतले उत्पादन क्षेत्रमा लगानी गर्न समेत सबैमा आग्रह गरे । उत्पादन क्षेत्रमा लगानी गरे आर्थिक समस्या नहुने उनले उल्लेख गरे । देशको अर्थतन्त्रमा महिलाको योगदान महत्वपूर्ण रहेको समेत मन्त्री महतले बताए । महिलाहरूलाई राजनीति र आर्थिक रूपमा सहभागिता गराउने गरी महिलाहरूलाई आयआर्जनसँग जोड्ने गरी सरकारले काम गरेको पनि उनले बताए । मन्त्री महतले कालिगण्डको करिडोरलाई छिटै पूरा गरी रामपुरलाई आर्थिक पाटोसंग

जितगढीलाई पर्यटकीय केन्द्रका रूपमा विकास गर्न राष्ट्रपतिको सुभाष

लुम्बिनी, पुस २०/राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले जितगढीलाई बृहत् बटवलको पर्यटकीय केन्द्रका रूपमा विकास गर्नुपर्नेमा जोड दिएका छन् । उनले जितगढी एउटा महत्त्वपूर्ण नेपाली वीरताको ऐतिहासिक केन्द्रका रूपमा रहेकाले यस वरपरका ऐतिहासिक, पुरातात्विक, धार्मिक र सांस्कृतिक महत्त्वका क्षेत्रलाई एउटै सर्किटमा जोड्न जरुरी रहेको बताएका हुन् ।

बटवल उपमहानगरपालिका-१ स्थित ऐतिहासिक जितगढी किल्ला नेपाली सेनाले शुक्रबार बटवल उपमहानगरपालिकालाई हस्तान्तरण गर्न आयोजना गरेको कार्यक्रममा राष्ट्रपति पौडेलले जितगढीलाई मणिमुकुन्दसेनको दरबार, नुवाकोटगढी, रामापिथेकेश क्षेत्र हुँदै सहघरारा, लक्ष्मीनगर र हिलपार्कसम्म जोड्न सके यसले देशको पर्यटन विकासमा योगदान पुग्ने बताए । राष्ट्रपति पौडेलले जितगढी राष्ट्रिय स्वाभिमान महत्त्वका क्षेत्रलाई एउटै सर्किटमा जोड्न र पहिचानको महत्त्वपूर्णस्थल भएको र किल्लाको समयानुकूल प्रचारप्रसार र प्रवर्द्धन गर्दै पर्यटकीयस्थल बनाउन बटवल उपमहानगरपालिकाले योजना अगाडि बढाएकामा खुसी व्यक्त गरे ।

(...बाँकी अन्तिम पेजमा)

'सहकारी अभियानमा सुशासन र सुदृढीकरणलाई आत्मसाथ गरौं'

पाल्पा, पुस २०/नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लिमिटेड (नेफ्स्कुन)का अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकालले सहकारी अभियानमा सुशासन र सुदृढीकरणलाई आत्मसाथ गर्नुपर्ने बताएका छन् । शुक्रबार रामपुरमा रहेको अन्धकारमुक्ती बचत तथा ऋण सहकारी सस्थाको प्रशिक्षण कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै सुशासन र सुदृढीकरणलाई आत्मसाथ गर्न सहकारी सञ्चालकहरूलाई आग्रह गरेका हुन् ।

सहकारी मार्फत सामाजिक सेवा गर्ने हो भने सुशासन, पारदर्शी र सुदृढीकरण जस्ता कुरालाई ध्यान दिन आवश्यक रहेको उनले औल्याए । अध्यक्ष ढकालले भने, 'सहकारी भित्र सुदृढीकरण र सुशासनको प्रत्याभूती दिन आवश्यक छ, यस्तो भएन भने सहकारी अभियानमा नलाग्दा हुन्छ ।' उनले बचत कर्तालाई सम्मान गर्न पनि आग्रह गरे । अध्यक्ष ढकालले सहकारी सञ्चालकलाई भने, 'रकम सुरक्षित गर्न नसकिए बचत

नबढाउनुहोस् ।' अनियमिता गरेर सहकारीलाई बदनाम नगर्न पनि उनले आग्रह गरे । कहि कतै अनियमिता भए नेफ्स्कुन मौन नबस्ने समेत अध्यक्ष ढकालले बताए । समस्याको पहिचान गरेर मात्र काम गर्न आवश्यकको उनले आग्रह गरे । सहकारी अभियानमा रहेका समस्याप्रति आफुहरू चनाखो बनेको अध्यक्ष ढकालले बताए । उनले भने, 'सहकारीमा सिर्जित समस्या देखिएका छन्, त्यसमा सरकारले बेवास्ता गरेको छ ।, राज्यलाई

सहकारीले कर तिरेको तर सहकारीलाई कुनै पनि सहयोग नगरेको उनले धारणा राखे । सहकारीलाई पछिल्लो समय बदनाम गर्न खोजिएको पनि उनले बताए । सहकारीमा समस्या भए सूचना दिने काम गर्न सबै संचालक समितिलाई उनले आग्रह गरे ।

अध्यक्ष ढकालले भने, 'केही सहकारीका कारण सबै सहकारी बदनाम गर्नु राम्रो हैन, कहि कतै समस्या भए त्यसलाई सुधारमा ध्यान दिनुपर्छ । तर हामी एक अर्काले दोषीलाई उम्काउन लागि परेका छौं यो राम्रो होइन ।' कार्यक्रममा नवप्रतिभा बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाका कार्यकारी निर्देशक रामप्रसाद काफ्ले, सहकारीका अध्यक्ष सागरप्रसाद देवकोटा लगायतले आ-आफ्ना धारणा राखे । सहकारीका अध्यक्ष देवकोटाको अध्यक्षता, उपाध्यक्ष खगेन्द्र न्यौपानेको स्वागत, सचिव ओमप्रकाश बस्न्यालको सञ्चालनमा कार्यक्रम भएको थियो ।

सम्पादकीय

विद्युत क्षेत्रमा देखिएको आस

नेपाल र भारतबीच दीर्घकालीन ऊर्जा व्यापार सम्झौतामा हस्ताक्षर भएसँगै नेपालबाट १० वर्षमा १० हजार मेगावाटसम्म विद्युत निर्यातको ढोका खुलेको छ । बिहीबार नेपाल-भारत परराष्ट्रमन्त्रीस्तरीय संयुक्त आयोगको बैठकका क्रममा सम्झौता भए बमोजिम आपसी हित हुने गरी दुई देशबीच दीर्घकालीन विद्युत व्यापारका लागि आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ । सरकारी र निजी दुवै क्षेत्रले सहज रुपमा अब विद्युत व्यापार गर्न बाटो खुलेको छ । यो नेपालका लागि सकारात्मक कुरा हो । सम्झौताको अवधि २५ वर्षको रहेको छ । प्रत्येक १० वर्षमा स्वतः नवीकरण हुने व्यवस्था गरिएको छ । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डको भारत भ्रमणका सिलसिलामा १७ जेठमा नेपाल र भारतबीच २५ वर्षका लागि भारतसँग दीर्घकालीन विद्युत व्यापार सम्झौता (लड्जटर्म पीपीए)मा प्रारम्भिक सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको थियो । सो सम्झौता भारत सरकारबाट अनुमोदन भएसँगै परराष्ट्रमन्त्रीस्तरीय संयुक्त आयोगको बैठकमा भारतीय विदेशमन्त्री एस जयशंकर र ऊर्जामन्त्री शक्ति बस्नेत तथा परराष्ट्रमन्त्री एनपी साउदको उपस्थितिमा नेपाल र भारतका ऊर्जासचिव गोपालप्रसाद सिग्देल र पंकज अग्रवालले हस्ताक्षर गरेका छन् । यसले नेपाल-भारतबीचको सम्बन्धलाई थप प्रगाढ बनाउनुको साथै नेपालको आर्थिक पक्षलाई समेत बलियो बनाउन सक्ने आशा गर्न सकिन्छ ।

हुन त भारतसँग विद्युत निर्यातको सम्झौता हुने बित्तिकै निर्यात भइहाल्ने होइन । त्यसका लागि मूलतः पूर्वाधार आवश्यक छ । सरकारले निर्यातका लागि पर्याप्त विद्युत उत्पादन गर्नुपर्छ । हाल नेपालको कूल विद्युतको उत्पादन क्षमता २८ सय ६२ मेगावाट छ । यो विद्युत पनि हिउँदको बेलामा करिब आधा मात्रै उत्पादन हुन्छ । यस्तो अवस्थामा नेपालले विद्युतका पूर्वाधार र थप परियोजनाहरू तीव्र रुपमा सम्पन्न गर्नुपर्ने हुन्छ । भारतसँगको सम्झौताले बलादेशसँग पनि विद्युत व्यापारको बाटो खुला गरेको छ । यो नेपालका लागि अत्यन्त सुखद मान्नुपर्छ । देशको अर्थतन्त्रमा आशा जगाउने प्रमुख स्रोत भनेकै विद्युत हो । बगिरेको पानी सदुपयोग गरेरै देशले वार्षिक अर्बौं रूपैयाँ भित्र्याउन सक्छ । विद्युत क्षेत्रमा भएको प्रगतिले केही आशा पक्कै पनि जगाएको छ । देशमा विद्युत उत्पादन सुरु भएको एक शताब्दी भइसक्यो । तर २८ सय मेगावाट मात्र विद्युत उत्पादन भएको छ । आशा जगाउने तथ्यांक भने अबको दशकमा उत्पादन हुने विद्युतको हो । कमजोर बन्दै गएको अर्थतन्त्र उकास्ने प्रमुख आधार विद्युत उत्पादनको कामलाई तीव्रता दिन सरकारले सबै संयन्त्रलाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्नुपर्छ । त्यसका लागि निर्माण क्षेत्रमा हुने अवरोध, लगानीको सुनिश्चितता र नीतिगत सुधारमा ध्यान दिन जरुरी छ ।

f Opinion @ Social Network f

कसैलाई मद्दत गर्नुछ भने जटिल परिस्थितिमा गर्नुहोस् हजुर ! जन्ति जाँदा त लाटो पनि तालमै नाच्ने गर्दछ । (ईश्वर थापाको फेसबुक स्टेटस <https://www.facebook.com/ishwor.thapa/>)

यो स्तम्भमा सामाजिक संजालमा पोस्ट गरिएका धारणाहरू राख्नेछौं । यसका लागि हाम्रो फेसबुक पेज www.facebook.com/shitalapati मा लगउन गर्न सक्नुहुनेछ ।

नवजनचेतना दैनिकको रूपमा तपाईंसालु आईरहेको छ । यो पत्रिका अठ्ठ स्तरीय अनि पठनीय बनाउनको लागि तपाईंहरूको अमूल्य सुझावहरूको हामीलाई अत्यन्तै जरुरी छ । पाठकवृन्द तपाईंका सुझावहरू दिई हामीलाई सहयोगो गर्नुहुने हामी अनुरोध गर्दछौं ।

नवजनचेतना दैनिक
भगवतीटोल तानसेन, पाल्पा

प्रहरी कार्यालय	५४०२०१
बुटवल ०७१-५४०२२२	भिमअस्पताल भैरहवा ०७१-५२०१९३
स.प्र.ग्राम्याम्ब बुटवल ०७१-५४०३०३/३४९९	मिसनअस्पताल पाल्पा ०७५-५२०१९१, ५२०४८९
बुटवल रामनगर ०७१-५४१२३३	मेडिकल अस्पताल ५४९०३२
भैरहवा ०७१-५२०१९९	परिवार नियोजन संघ पाल्पा ०७५-५२०३२३
अर्घाखाँची ०७७-५२११९९	पाल्पा जिल्ला अस्पताल ०७५-५२०१५४
गुल्मी ०७९-५२०१९९	लुम्बिनी मेडिकल कलेज प्रभास ०७५-४९९२०१
परासी ०७८-५२०१९९	पिचन्द्र परासी ०७८-५२०१८८
तौलिहवा ०७६-५२०१९९	भैरहवा आँखा अस्पताल ०७१-५२०२६५
पाल्पा ०७५-५२०४३६, ५२०१९९	अर्घाखाँची जिल्ला अस्पताल ०७७-५२०२५७
झुम्रा रामपुर ०७५-६९१५१५	तम्घास जिल्ला अस्पताल ०७९-५२०१८८
अस्पताल कार्यालय	सिद्धार्थ जिल्ला अस्पताल ०७६-५२०६००
लुम्बिनीसिटी अस्पताल ०७१-५५५५५७, ५५५५५८	सिद्धार्थ महिला अस्पताल ०७१-५४४४५०
लुम्बिनी अञ्चल अस्पताल ०७१-५४०२००, लुम्बिनी नर्सिङ होम ०७१-५४२६४१, ५४५६४१	

असल अभिभावकको भूमिका किन ?

बालबालिकाहरू आफूभन्दा ठूला मानिसबाट सजिलै प्रभावित हुने गर्दछन् । पूज्य व्यक्तिको व्यवहार, रहनसहन, शिष्टाचार, मानमर्यादा, सद्भाव, मिठो बोलीवचन एवं असल आचरणको अनुशरण गरिरहेका हुन्छन् । घरमा अभिभावक मोबाइल धेरै समय चलाउँछन् भने उनीहरू पनि त्यही सिको गर्न पुग्दछन् । अभिभावकको शिष्ट व्यवहार, प्रेमिल बोली, संस्कारी आचरण छ भने उनीहरू पनि त्यस्तै संस्कारको सिको गर्न थाल्छन् । तसर्थ बालबालिकाको असल आचरण विकासमा अभिभावकको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । बाल्यकालदेखि नै असल संस्कार, बीजारोपण भएको मानिस नै असल बन्दछ । असल संस्कारले व्यक्ति परिवार, समुदाय हुँदै राष्ट्रको उत्थान गर्न सक्छ । हामीले असल कर्म गर्न मन, वचन र कर्मदेखि लाग्नु पर्दछ । मातापिता र गुरु वचन शिरोधार्य गर्नु पर्दछ । हामीले मिठो बोल्दा कस्तो असल मानिस भनेर प्रशंसा गर्न पुग्दछन् भने त्यही मुखले खराब शब्द प्रयोग गर्दा तुरुन्तै नराम्रो अवस्था आउन सकिन्छ । तसर्थ हाम्रा सबै अंगहरूलाई सही तरिकाले प्रयोग गर्न जान्नु पर्दछ । यस्तो संस्कार हरेक मानिसले आफ्ना अभिभावकबाट सिकने गर्दछन् । धेरैजसो अभिभावक हाम्रा बाबुआमाहरूले धेरै समय विद्यालयमै बिताउने भएकाले पढाइको जिम्मा शिक्षकले नै लिनुपर्दछ भन्दछन् । बिहानबेलुका ट्युशन क्लास पनि हालैकै छ । फिस पनि तिरेकै छ । हामीलाई कहाँ फुसद छ ? व्यापार भन्थो, नोकरी गर्थो, भान्सामा काम गर्थो, फूलबारी-करेसाबारीमा हात डुलायो । आफूले धेरै पढेको होइन । यसरी सोचेर बस्न कहाँ पाइन्छ ? सर मिसले हो सोच्ने । पक्कै पनि यही उत्तर आउन सक्छ अभिभावकको ।

हरेक बालबालिकाको पहिलो पाठशाला घर अनि पहिलो गुरु आमालाई मान्ने गरिन्छ । हुन पनि आमाले बालबालिकालाई जन्म दिएपछि आमाकै काखमा सबैजसो बालबालिका हुर्कने गर्दछन् । आमाकै बात्सल्य प्रेममा खान, बोल्न, हिँड्न, खेल्न, पढ्न सुरु गर्दछन् । आमाबुबाले घरमा जस्तो कर्म गर्थो त्यस्तै कर्म गर्न खोज्दछन् । तिमि अहिले सानै छौं यो काम गर्न सक्दैनौं भन्दा पनि म सक्छु, म गरिहाल्छु नि भनेर भन्ने गर्दछन् । त्यसैगरी घरमा रहनुहुने आफ्ना हजुरबुबा, हजुरआमा, काका-काकी, ठूलोबुबा, ठूलोममी, दादा-दिदीलगायत घर वरिपरि छिमेकमा रहनुहुने आफ्ना साथीसंगीसँगको हेलमेलले पनि बालबालिकाको पढाइ, लेखाइ, बोलाइ, खेलाइ, हिँडाइ सबै कुरामा प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा प्रभाव परिरहेकै हुन्छ । त्यसमा पनि आमाको कर्मको प्रभाव हाम्रो समुदायमा छोरालाई बढी नै पर्ने गर्दछ, स्कुलमा पढ्ने विद्यार्थी अधिकांश घरमा पढ्दैनन् । धेरैजसो अभिभावकको गुनासो हुने गर्दछ । यसो हुनुमा अभिभावकको दैनिकी र जीवनशैलीको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । सत्य, प्रेम, खुसी, करुणा, न्याय, अहोभाव, असलकार्य, सकारात्मक सोच

केशव चौलागाई

आदर-सत्कार-सम्मान जस्ता मानवीय मूल्य मान्यताको सहयोगले बालबालिकालाई सत् मार्ग पथमा अगाडि बढाउन सकिन्छ । बालबालिकालाई दबाबले भन्दा पनि असल व्यवहारले परिवर्तन गराउन सक्नुपर्दछ । उत्सुकता धेरै हुने, साथीसंगीसँग घुम्ने, विश्वास गर्ने, अश्लीलतामा रमाउन पुग्दा आमाबुबाले दण्ड दिने हुँदा आमाबुबासँग पीडाको अनुभव गर्ने, परिवारलाई शत्रु महसूस गर्ने गर्दछन् । यसो हुँदा डिप्रेसनमा जाने, पढाइ छाड्ने, घर छाड्ने, घरमा खबर नगर्ने हुँदै गई गम्भीर प्रकारको मानसिक रोगसमेत निम्तन पुग्दछ । असल अभिभावकले आफ्ना बालबालिकालाई माया, प्रेम, सद्भाव, असल परिवारिक वतावरण, प्रसन्नता, साभेदारीपूर्ण परिवेस आपसी सहयोग, परेका अड्युयारा फुकाउँदै सहजीकरण, सामाजिक मूल्यमान्यता, पथपदशकको भूमिका खेल्नुपर्दछ । बच्चाको सर्वोपरी हित नै अभिभावकको आधारभूत चासो हुनुपर्दछ ।

अधिकांश अभिभावक आफ्ना सन्तानलाई समय दिन भ्याउँदैनन्, पाउँदैनन् अथवा भनौं दिँदैनन् । विद्यार्थीहरूको रुचि, चाहना, आवश्यकता, सम्बन्ध, प्रतिभा, व्यावहारिकता आदि-इत्यादि कुरा बुझ्न अभिभावकले आफ्ना सन्तानका लागि निश्चित समय छुट्टयाउनुपर्दछ, नछुट्टयाउनु, ग्रामीणभन्दा पनि सहर शिक्ति समाजको बढ्दो समस्या हो । सानैदेखि बालबालिकालाई सकारात्मक व्यवहार दिनुपर्दछ । असल व्यवहारले नै असल भविष्यको आधार निर्माण हुने हुँदा हरेक अभिभावकले असल व्यवहारसँगै नैतिक शिक्षा प्रदान गर्नु पर्दछ । अभिभावकबाट माया, आत्मीय, आदरणीय, दयालु उदाहरणीय व्यवहार देखाउन सकेमा उनीहरूमा सकारात्मक छाप पर्दछ । आफ्ना कुरामा पनि गाली गर्ने, समस्यालाई ठूलो बनाइदिने, गर्नु हुँदैन । नयाँ कुरा सिक्न निरन्तर उत्साही एवं जागरुक गराउनुपर्दछ । पढ्ने वातावरण निर्माण गर्न माया, उपहार, पुरस्कार, हौसला जस्ता कुराहरू दिँदा थप बल पुग्दछ । आफ्ना छोरालाई नजिकको मित्र जस्तो अभिभावकत्व निर्वाह गर्नु पर्दछ । गल्ती जो केहीबाट पनि हुनसक्छ । काम बिग्रनु स्वाभाविक प्रक्रिया हो । गल्ती हुनु र गल्ती दोहोर्याउनु फरक कुरा हो । गल्तीलाई दोहोर्याउनु महागल्ती हो । एकै प्रकारको गल्ती बारम्बार दोहोर्याउनु हुँदैन । गल्ती गर्दा मा डराउने, अत्तालिने, पिट्ने, कराउने, होच्याउने, तर्साउने र सजाय दिने जस्ता व्यवहार गर्नु हुँदैन । ठूला अनुभवी मानिसको त काम गर्दा जाँदा गल्ती हुनसक्छ भने सिकाइ नानीबाबुहरूले बिगानो कुनै नौलो कुरा

मानसिक तनावसमेत सिर्जना हुने हुँदा यस्ता खानामा विशेष ध्यान पुऱ्याउनुपर्दछ । पछिल्लो समय के शिक्षित, के अशिक्षित, के हुनेखाने के हुँदा खाने प्रायः सबैको हातहातमा मोबाइल पुगिसकेको छ । घरमा अभिभावक अधिकांश समय सामाजिक सञ्जालमा व्यस्त रहन पुग्दा बालबालिकामा पनि त्यसको छाप पर्नु स्वभाविक हो । अभिभावकले पुस्तक पढ्ने, साहित्यिक सिर्जना गर्ने, वैज्ञानिक अनुसन्धानका पुस्तकहरू किनेर पढ्ने हो भने अवश्य पनि त्यसको प्रभावले पुस्तक पढ्नुपर्ने रहेछ भनेर बालबालिकामा सकारात्मक छाप गर्न सक्छ । आफू चाहिँ मोबाइल चलाएर/टिभी हेरेर बस्ने अनि छोरालाई पढपढ भन्दा बाबुआमाहरूलाई पत्याउन पनि कठिन भएको हुनसक्छ । अर्को कुरा म अहिले सानै छु मेरो काम पढ्ने हो । समयमा नपढे के कस्ता दुःखकष्ट भोग्नुपर्छ । पढ्ने मानिसको जीवन कसरी चल्न पुग्दछ अनि नपढ्ने व्यक्तिको जीवन कस्तो हुन्छ ? विश्वका वैज्ञानिक, शिक्षाविद, डाक्टर, इन्जिनियर, समाजसेवी प्राध्यापक, साहित्यकार जस्ता मानिसको जीवनीको बारेमा अध्ययन गराएर, बुझाएर, सिकाएर, उनीहरूका भिडियो देखाएर, आफैलाई पढ्न लगाएर सो कुराको बोध गराउनुपर्दछ । त्यसो हुँदा उनीहरूलाई पढाइप्रति आकर्षित गराउन सकिन्छ ।

सत्यकर्ममा लाग्नु, परिहित हुने कार्य गर्नु, अरूलाई दुःख पीडा नदिनु, दुःखमा नआतिनु, सुखमा नमातिनु, नपातिनु सबैसँग मिलेर बस्नु, असल मानिसका कर्म हुन् । हामीले जस्तो कर्म गर्छौं त्यस्तै फल प्राप्त गर्दछौं । तसर्थ कर्ममा विश्वास गरेर अगाडि बढ्नु नै हामी सबैको भलो हुन्छ । सत्य, न्याय, शान्ति, अहिंसा जस्ता कुराले सत्यलाई अंगालेका छन् । सत्मार्गमा लाग्न सत्यलाई अंगाल्नुपर्छ । बालबालिकाहरूलाई कडा अनुशासनमा राख्ने, ज्यादै पुलपुल्याउने गर्नाले कालन्तरमा यसको परिणाम निराशाजनक हुनजान्छ । उनीहरूलाई स्नेहका साथै अनुशासनको परिधिमा पनि राखौं । यसको अर्थ कडा पनि होइन र छाडा पनि होइन । बालबालिकालाई नैतिक, सामाजिक, सांस्कृतिक एवं व्यावहारिक ज्ञानका कुरा सिकाउनु अभिभावकको प्रमुख दायित्व हो । उनीहरूले बोलीचालीको भाषादेखि आफन्तसँगको सम्बन्ध, नाता, व्यवहार, मानसम्मान, आदरसत्कार सद्भाव, सद्भावहार, अनुशासन, जस्ता कुराको ज्ञान घरबाट नै सिक्ने गर्दछन् । हामीले आफ्ना छोरालाई कुनै व्यक्तिसँग भेट्दा सुरुमा गरिने नमस्कारदेखि छुट्टे बेलामा सिकाउनुपर्दछ । असल मानिस बन्न असल व्यवहार अनिवार्य सत हुन जान्छ । व्यक्तिसंसार बालक, युवा, तन्नेरी, वृद्धावस्था हेरेर व्यवहार गर्नुपर्छ । अभिभावकले आफ्ना आफन्त, इष्टमित्र, नातागोता अनुसार नाता सम्बन्ध चिनाउने, होग्ने, संस्कार सिकाउने, आदरसम्मान, चालचलन, सामाजिक मूल्यमान्यता, रीतिरिवाज सिकाउनुपर्दछ ।

-इहामालय टाइम्स डटकम

महत्त्वपूर्ण तथ्याङ्क	रेडक्रस अर्घाखाँची ०७७-५२०२५७, ५२०१९७ रेडक्रस गुल्मी ०८२-५२०१९३ नेपाल परिवार नियोजन संघ ०७१-५४०००१ लुम्बिनी नर्सिङ होम प्रा.लि. ०७१-५४९६४१ नेपाल भारतमैत्री समाज मो. ९८४७०२५०९९ जन्सेवा क्लब नयाँमल ९५५७०२२४६ लुम्बिनी नि.व्या.संघ भैरहवा ६९१५१५ बनगाई क्लब बनगाई ०७६-६९०१०२ रेडक्रस स्याङ्जा ०७१-५७७०९९ लुम्बिनी मेडिकल कलेज ०७५-५२०४४० बुटवल जेसिस ९८४७१२९६४ न्यू एकाता क्लब तानसेन : ०७५-५२२२०० परिवार नियोजन संघ पाल्पा : ९८४७१०२७६४ रामपुर डे.इन्टी.९६५७०६२४७,९६५७०६०४	मेघ : व्यवसायको सन्दर्भमा आदर्श व्यक्तित्व सँगको सहकार्यले नयाँ अनुभव मिल्नेछ । तुला : साथीको सहयोग र हौसला मिल्नेछ । यात्राको योग रहेको छ । वृष : चोटपटकको भय छ सचेत रहनुहोला, तर शुभ कार्यको थालनी हुनेछ । मिथुन : आज ठीक समयमा सही निर्णय लिन सकिनेछ । समयले साथ दिनेछ । कर्कट : सांगीतिक क्षेत्रमा रुचि बढ्नेछ । वृश्चिक : आज ठीक समयमा सही निर्णय लिनुपर्नेछ । मकर : काममा सफलता मिल्नेछ । सिंह : नयाँ योजना बनाउन सकिनेछ । धनु : नयाँ र शुभकार्यको चर्चा चल्नेछ । कन्या : साथीको सहयोग र हौसला मिल्नेछ । यात्राको योग रहेको छ ।	वृश्चिक : आज स्वास्थ्यप्रति सजग रहन आवश्यक छ । मन प्रसन्न रहला । मकर : काममा सफलता मिल्नेछ । कन्या : भौतिक साधन जुटाउने समय छ । रमाइलो यात्राको योग रहेको छ । मीन : प्रेमबिच खिन्नाता बढ्नेछ । ताकेको काम नबन्नाले दिक्क लाग्नेछ ।
------------------------------	---	--	---

साहित्य दर्पण

यात्रा संस्मरण जगन्नाथ पन्त

सहयात्री सज्जनको गन्थन मन्थन

अंग्रेजी नयाँ वर्ष २०२४ को शुरू दिनमा एक जना वृद्ध सज्जन महोदयसँग बुटवल बस पार्कमा भेट भयो र रात्रिकालिन सेवाको बसमा ए को ५, ६ नं. सिटमा यात्रा गरियो । करिव १२ घण्टाको समयसँगै यात्रा गर्दा उहाँबाट धेरै विषयमा कथनहरू सुनियो । नाम र ठेगाना साटासाट भयो उहाँ अर्घाखाँची र म गुल्मीको । यात्राका क्रममा जीवन, जगत, धर्मकर्म र सार्वजनिक क्षेत्रका विषयमा उहाँले लामै कहानी बताउनु भयो । उहाँ वाचक र म स्रोताको रूपमा रहेर गरिएको यात्रा र गन्थन मन्थनलाई यहाँ संस्मरणमका रूपमा उल्लेख गर्ने प्रयास गरेको छु ।

यसरी सुरु गर्नुहुन्छ सज्जन महोदय : चन्द्रमा देवलाई सोम पनि भनिन्छ । दक्ष प्रजापतिमा छोरीहरू मध्ये ९ वटीसँग चन्द्रमाले विवाह गरेका थिए । चन्द्रमा अत्यन्तै सुन्दर भएकाले अरु स्त्रीहरू पनि उनीप्रति आकर्षित हुन्थे । चन्द्रमाले बृहस्पति कि पत्नी तारासँग संसर्ग गरेर बुध जन्मे छन् । यो थाहा पाएर पार्वती माता अर्थात् महादेवकी पत्नी, दक्ष प्रजापति कि जेठी छोरी सतिदेवी कि अर्को रूप पार्वती जो हिमालय पर्वत कि छोरी रूप लिइएकी थिइन्, क्रोधित भईछन् । मेरा ९ वटी बहिनीले नपुगेर सोमले तारासँग पनि संसर्ग गरे छन् भनेर । त्यतिबेला महादेव र पार्वती नर्तनाचल पर्वतमा विहार गरी बसेका रहेछन् । सोम महादेवका परम प्रिय भक्त भएकाले महादेव र पार्वतीको दर्शन गर्न भनि नर्तनाचल पर्वतमा गए छन् । महादेवका अर्का भक्त दशानन रावणले जटाटवी मन्त्रोच्चारण गरी ताण्डव नृत्य गरेकाले त्यो पर्वतको नाम नर्तनाचल रहन गएको थियो । कालान्तरमा अपभ्रंश हुन गई नरपानी भए छ । त्यसकै फेदिमा शूर्पहस्ता देवीको मन्दिर छ । जुन आजकल सुपा देउराली नामले प्रसिद्ध छ । सुपा देउराली नजिकै सोम धाम अथवा सोम तिर्थ पनि छ । चन्द्रमाले त्यस ठाउँमा बसेर महादेवको आराधना गरेकाले सोम धाम नाम रहन गएको हो । सोम भनेको पर्वतमा पाइने अमृत बूटि पनि हो । त्यो बूटिको रस पानले उर्जा, बल र तेज प्रदान गर्दछ । यतिकैमा दाउन्नेको उकालोमा विपरित दिशाबाट आउँदै गरेको टुकसँग बस भण्डै जुधेको । म डराएको देखेर केहि हुन्न भाई म शूर्पहस्ता मन्त्र र स्तुति भन्नु, सुरक्षा हुन्छ भन्दै उहाँले फलाकन थाल्नुभयो :
मन्त्र
ध्यौरासीत पूर्वार्चत्तिरश्वर
आसिद् बृहद वय :
आविरासीत् पिलिपिला
रात्रीरासीत् पिशङ्गिला
शुक्ल यजु २३/५४
स्तुति अलि लामो छ ध्यान दिएर सुन है भन्दै भन्नु ठूलो स्वरमा
अंसोवेश्वराङ्गिलया शशाङ्कृत
शेखराम्
नमामि शूर्पहस्ता तां

करिव १२ घण्टाको समयसँगै यात्रा गर्दा उहाँबाट धेरै विषयमा कथनहरू सुनियो । नाम र ठेगाना साटासाट भयो उहाँ अर्घाखाँची र म गुल्मीको । यात्राका क्रममा जीवन, जगत, धर्मकर्म र सार्वजनिक क्षेत्रका विषयमा उहाँले लामै कहानी बताउनु भयो । उहाँ वाचक र म स्रोताको रूपमा रहेर गरिएको यात्रा र गन्थन मन्थनलाई यहाँ संस्मरणमका रूपमा उल्लेख गर्ने प्रयास गरेको छु । यसरी सुरु गर्नुहुन्छ सज्जन महोदय : चन्द्रमा देवलाई सोम पनि भनिन्छ । दक्ष प्रजापतिमा छोरीहरू मध्ये ९ वटीसँग चन्द्रमाले विवाह गरेका थिए । चन्द्रमा अत्यन्तै सुन्दर भएकाले अरु स्त्रीहरू पनि उनीप्रति आकर्षित हुन्थे । चन्द्रमाले बृहस्पति कि पत्नी तारासँग संसर्ग गरेर बुध जन्मे छन् । यो थाहा पाएर पार्वती माता अर्थात् महादेवकी पत्नी, दक्ष प्रजापति कि जेठी छोरी सतिदेवी कि अर्को रूप पार्वती जो हिमालय पर्वत कि छोरी रूप लिइएकी थिइन्, क्रोधित भईछन् । मेरा ९ वटी बहिनीले नपुगेर सोमले तारासँग पनि संसर्ग गरे छन् भनेर ।

नर्तानाचलवासिनीम्
अंभार्या सोमेशभार्या हिमरविमुकुटां
गौरवगां त्रिनेत्रम्
सिद्धान्त्यास्तटस्थां रिपुदल नकरिं
शुश्रूषिनीं शूर्पहस्ताम्
भक्तानां कष्टहन्त्रीं त्रिभुवनजननीं
नित्यकारुण्य रूपां
वन्देहं नर्तनादेः शिखरविलासितां
भक्तकामप्रदां त्वाम् ।

यति भने पछि बुझिउत भन्नुभयो ? केको बुझ्नु बुझिन भने । तपाईंलाई त संस्कृत पनि आउने रछ भनेको । दुर्वासा ऋषिले तपस्या गरेको ठाउँको हुँ म । दुर्वासा गुफा खिदिम दुर्गाफाँटमा छ नि । पहिले त्यहाँ संस्कृत पाठशाला थियो । पश्चत भन्नेले नि त्यहि सिकेको । तर पछि के जाती भएछ, धर्मकर्म गर्न हुन्न भने छ, अहिले बुढेसकालमा मति फिरोरे भन्छन्, होम, पाठ पनि गर्छिरे गौथली गोडमा भन्छन् केरे था छैन होला तिमिलाई भन्नुभयो । दुर्वासा गुफा त गएको छु अरु था छैन थाल्नुभयो, सबै थाहा छैन भनेसी चुप लाग्नुभयो र निदाम्ला भनेको गनगन गर्न छोड्नुभएन । रिसाएकी पार्वतीले महादेवको त्रिशुले प्रहार गर्दा चन्द्रमालाई चोट लागेकाले नै अहिले पनि चन्द्रमामा टाटो अर्थात् दाग देखिन्छ । चन्द्रमालाई देख्न नसहेर पार्वती माता अन्तर्ध्यान भई बसेको स्थानमा देवी स्वरुव मूर्ती प्राकट्य भएको अहिलेको सुपा देउराली मन्दिरमा रहेको विग्रह पार्वतीको हो भन्ने सोम कथामा छ । सुपा देउरालीको पर्वत काटेर मोटर बाटो बनाउँदा मन्दिर पनि केहि तल सारिएको हो । यद्यपि मन्दिरको वरिपरी अग्ला पहाड छुट्टैछन्, अर्थात् नर्तनाचल पर्वत । जमानामा मेरो गाउँको ठिटोले गोर्खा पल्टनमा भर्ति हुन पाउँ । एक तोलाको सुनको पर्तिमा चढाउने छु भनेर भाकल गरेछ । भर्ति भइ तीन वर्षपछि पहिलो छुट्टिमा घर आउँदा सुनको पर्तिमा पनि ल्याए छु । तर मन्दिर नजिक पुग्ने लागदा मति बिग्रेछ । अर्को डाडोको बाटो जान्छु, बिहे गर्नु छ, सुनको गहना बनाउछु, जीउडोल हृष्टपुष्ट थियो र भर्तिमा लिएको भनेर बाटो छुट्टिकन लागदा शूर्पहस्ता देवीले बेइमान गर्छस् भनि रिसाएर त्यस लाहरेलाई पल्टनको पोषाकको कठालो समातेर भिरमा भित्तामा टासी दिइछन् । अहिले

पनि त्यो पहाडको चट्टाने भिरमा पल्टनको पोषाक लगाएको लाहरे टाँसिएर अड्केको अड्कै छ । आजकल चुनदुङ्गा भनेर खानी खनेर धुलो उडाउने, पर्वत खोतलेर मान्छेले प्रदुषण गरे, विहार गर्नु गाह्रो भो भनेर महादेव नर्तनाचल जान छोडे । काठमाडौँ गएर महादेव भेटौँ भनेर र गाउँको अहिलेको लाउरेले पल्टन फेरेर हो कि वा कोर्ट मासल गर्न पर्ने भएर हो काठमाडौँमा अध्यापको कोठीमा टाँसेर राखेका छुन् रे उसलाई पनि भेटछु भनेर काठमाडौँ जान लागेको हुँ यात्रा प्रयोजन पनि बीचमा थप्नु भयो । हुन त नरपानी पर्यटकीय स्थलमा विकास हुँदै गइ रहेको छ । नजिकै महादेवको डमरु बनावटको ताल जुन डमरु तालले चिनिन्छ त्यो मास्त सकेका छैनन् । त्यसकै समीपमा दुङ्गाको ठूलो शंख पनि छ । महादेवले सुन्ने गरि रावणले बजाउन निर्माण गरेको शंख भएकाले त्यस पाषाण शंखलाई रावणको शंख भनिन्छ । अर्घाखाँचीमा उल्लेखित पौराणिक भूमिका साथै नालान्द विश्व विद्यालयको प्राध्यापन पेशा छोडेर आई पाणीनी ऋषिले तपस्या गरी संस्कृत व्याकरणको सुष्टि गरेको पाणीनी धाम,महा भारत युद्धमा कौरवलाई साथ दिन पनि सक्ने आकाशना जनाएका कारण पाण्डवको हार नहोस् भन्नका लागि वचनमा पारि श्रीकृष्णले शिर छेदन गरिदिएको तर शिर जीवितै रहेको बर्वरिकको शिर राखिएको छत्रदेव महाराजको मन्दिर, पतञ्जलीको जन्मस्थली (फिम्सहक नदीको तल्लो तट) समेत अरु पनि पवित्र स्थल, मनचिन्ते कुवा, जंगबहादुर जन्मेको कि न्वारन भएको पौवा छुन् । भनिरहनुभएको रहेछ म भसककै निदाएछु । अरु सुन्न छुटे । बिउँफिदा नागादुङ्गा चेक पोष्ट आइसके छ । शूर्पहस्ता देवी पार्वती हुन बली खादिनन्, तर पनि दैनिक सयौ बलि किन चढाउछन् । दुर्गा मन्दिरमा उनको वरिपरी, चतुसष्टि योगिनी, डाकिनी, साकिनी आदि आसेपासे हुन्छन् र पो तिनका लागि बलि दिने हो ! भन्दै ति सज्जन महोदय कलकीमा ओर्लिनु भयो म बसपार्कमा । मोवाइल नं. साटासाट गर्न बिसिए छु । नं. लिएको भए अरु नि सोध्न, सुन्न पाइने थियो । अलिकति पछुतो लागिरेहेको छ ।

क्लासिक निबन्ध • शङ्कर लामिछाने

क्याट माने बिरालो

एक अमेरिकन भित्र काठमाडौँबाट प्रस्थान गर्दै थिए । हामीसँग निकै हेमचेम थियो । उनले सायभिज-सङ्कर बिरालो पालेका थिए । अब त्यसलाई उचित वासको टुङ्गो लगाउने समस्या पत्थो तिनलाई । हाम्रो सहायता मागे । एक प्रकारले म कुकुर, बिरालोप्रेमी हुँ । ती दुवै जनावरको केही अंश सायद ममा अवस्थित छ । जे होस्, मैले बिरालो स्याहारने जिम्मा लिएँ । हुन त बिरालो नदेखेको वा बिरालोउपर प्रबन्ध नलेखेको पनि होइन स्कुली जीवनमा, तथापि बिरालोको केही गुण, अवगुण रहेछन्, जो मलाई थाहा थिएन । जस्तै, त्यो बिरालो थियो । बाथरूममा हग्ने । उसको निमित्त काठको बाक्स बनाएर त्यसमा बालुवा राखिदिनुपर्ने । ऊ बिहानै बाथरूम जाने र त्यसमै हग्ने । बिरालो आफ्नो गुहु लुकाउँछ भन्छन्, लोकोक्ति हो, बिरालो बाघको फुपू रे, सारा भदालाई सिकाएर उसले एउटै कुरा सिकाएर ने, रूख चढ्ने । त्यसमा रिसाएर बाघले भौंक्मा भन्थो रे, 'तँ मूलाको गुहु पनि बाँकी राखिदैन ।' - र, त्यस बेलादेखि बिरालाले गुहु लुकाउन थालेको रे । त, त्यो अमेरिकन - सायभिज-सङ्कर बिरालो भन्डै छ महिनाजति बस्यो होला हामीकहाँ । त्यसको आगमनपछि, अनि पो मैले बिरालोबारे अध्ययन गर्न पाएँ । खासमा बिरालो सारै सुग्घरी हुँदो रहेछ । बिहान उठेपछि उसले मुख धुने, ज्यू चाटी सफा गर्ने गर्छ । आड उसको सदा चिल्लो र चिप्लो हुन्छ । त्यो बिरालो हामीकहाँ आउँदा गर्भावस्थामा थिई । केही महिनापछि उसले बच्चा पाई । सानो बेलामा बिरालाले गुँड सार्छ भन्ने उखान त्यस बेला स्पष्ट भयो । मुखले बच्चा समातेर उसले जताततै पुऱ्याएर- लाग्दथ्यो, जंगलको प्रवृत्ति अर्फै उसमा समाप्त भएको थिएन, मानौँ एकै ठाउँमा बच्चा राख्दा अरूले त्यसको सुईको पाउँछन् । अनि आउँछ उसले बच्चालाई तालिम दिने काल । उफ्रिने, भ्रमिन्ने, प्रहार गर्ने पन्जाले, रिसाउने, खुसाउने । सब सिकाउँछ उसले तथापि सारै दुःखदायी क्षण त सिकार गर्न सिकाएको अवस्था हुँदो रहेछ । एक दिन एउटा ठूलो मुसा मारेर ल्याउँछे । कतै घाउ चोट छैन उसको जीउमा । ल्याएर पलडमुनि उसले राख्दछे र बच्चाहरूलाई त्यहाँ पुऱ्याउँछे ।

खासमा बिरालो सारै सुग्घरी हुँदो रहेछ । बिहान उठेपछि उसले मुख धुने, ज्यू चाटी सफा गर्ने गर्छ । आड उसको सदा चिल्लो र चिप्लो हुन्छ । त्यो बिरालो हामीकहाँ आउँदा गर्भावस्थामा थिई । केही महिनापछि उसले बच्चा पाई । सानो बेलामा बिरालाले गुँड सार्छ भन्ने उखान त्यस बेला स्पष्ट भयो । मुखले बच्चा समातेर उसले जताततै पुऱ्याएर- लाग्दथ्यो, जंगलको प्रवृत्ति अर्फै उसमा समाप्त भएको थिएन, मानौँ एकै ठाउँमा बच्चा राख्दा अरूले त्यसको सुईको पाउँछन् । अनि आउँछ उसले बच्चालाई तालिम दिने काल । उफ्रिने, भ्रमिन्ने, प्रहार गर्ने पन्जाले, रिसाउने, खुसाउने । सब सिकाउँछ उसले तथापि सारै दुःखदायी क्षण त सिकार गर्न सिकाएको अवस्था हुँदो रहेछ । एक दिन एउटा ठूलो मुसा मारेर ल्याउँछे । कतै घाउ चोट छैन उसको जीउमा । ल्याएर पलडमुनि उसले राख्दछे र बच्चाहरूलाई त्यहाँ पुऱ्याउँछे ।

सकभर मुसाले गर्छ, तर चारैतिरबाट निराशा मात्र पाउँछ उसले । अनि, हुँदाहुँदा निराशाको यस्तो चरम सीमामा पुग्छ ऊ हतासिएर त्यसै लम्पसार पर्छ । निर्यातसमक्ष असहाय भएर पल्टेको मुसाको त्यो अवस्था देखा मेरी सानी छोरीले भनेकी थिई, 'बुबा, त्यो मुसालाई बाँचामा लुकाइदिऊँ ।' मैले भनेको थिएँ, 'छोरी, यो प्रकृतिको नियम हो, बिरालाले मुसा खाएको स्वभावजन्य अधिकारलाई छेक्ने हाम्रो हक छैन । मुसा खाएन भने बिराला बाँच्छ कसरी ? फेरि, सधैं हामी बिरालाको चियो पनि त गर्न सक्दैनौँ ।' आज मलाई लादैछ, त्यत्रो दार्शनिक व्याख्या छोरीले बुझी वा बुझिन, तथापि ऊ प्रक्रिया हेर्दै गर्थ्यौँ । बच्चाको विकास साथसाथै मुसाको आकार पनि बढाउँदै जान्छे आमाचाहिँ । पछिपछि हुँदाहुँदा त पूरा विकसित मुसालाई जिउँदै अघाडिने रूपमा ऊ ल्याउँछे र छाडिदिन्छे कोठामा । आफू उफ्रेर, जिस्केर, प्रहार गरेर ऊ सारा युद्धशास्त्र बच्चालाई स्वादबाट बच्चाहरूमा हिँसाको प्रवृत्ति स्वतः ब्यूभेर आउँदो रहेछ, र अनि ती यो पनि जान्दछन्- मुसा खेलौनाको साथसाथै भोज्य पदार्थ पनि रहेछ, आपसमा स्पर्धा र डारडुर सुरु हुन्छ तिनमा । सिकारको यो उनीहरूको प्रथम अभ्यासपछि, दोस्रो कदमका रूपमा आमाले जीवित सानो मुसा पकडेर ल्याउँछे । कोठामा छाडिदिन्छे तथा ढोकाको छेउमा आफू बसेर त्यसलाई भाग्ने बाटो आफू बन्द गरिदिन्छे । बच्चाहरू त्रसित मुसालाई देखेर सुस्मा अचम्भित हुन्छन्, अनि बिस्तारै त्यसलाई लखेट्न थाल्छन् । आमाचाहिँ बीच बीचमा एक-दुई भ्रुपु दिएर मुसाको शक्ति क्षीण बनाइदिन्छे । भाग्ने प्रयास

सहवासको आवश्यकताले प्राकृतिक शत्रुता पनि सेलाउँदो रहेछ । जस्तै चलन छ भन्ने, कुकुर-बिरालो भगडा । तथापि, साथसाथ बस्ने अवस्था पर्न जाँदा ती दुई जनावरमा एक-अर्काप्रति बेवास्ताको भावना बढ्दै जाँदो रहेछ । पछिपछि त ती छेउछेपै ढक्केर घाम ताप्नेसम्म पनि हुँदा रहेछन् । सारा कुरा विचार गर्दा, हाम्रो जीवनमा हाम्रै आँखासामु अनेकन् घटना घटिरहेका हुन्छन्, हामीले हेरि मात्र दिन सक्नुपर्छ, बुझि मात्र दिन सक्नुपर्छ । बाल्यावस्थामा जुन प्रबन्ध लेख्न सिकाइन्छ, जसको आरम्भ नै 'बिरालो एउटा चारखुट्टे जनावर हो' वा 'गाई एउटा चारखुट्टे जनावर हो' - त्यो कति गलत तरिका रहेछ शिक्षापद्धतिको, त्यो आज अनुभव हुँदैछ । बिरालाले आफ्नो ज्ञान जुन प्रकारले प्रदर्शनपद्धतिद्वारा आफ्ना बच्चालाई सिकाउँछ, त्यो मानिसले भर्खरभर्खर शिक्षापद्धतिमा अपनाउने प्रयोग आरम्भ गर्न थालेको छ । त्यो पनि सभ्यताको विकास दस हजार वर्षपछि । आज अनुभव हुन्छ जीवन पुनः आरम्भ गर्न पाए अनेक कुरा जो जान्नुपर्ने थियो र जो छुटिरहेको छ वा ढिला रूपमा मात्र पछिपछि जानियो, तिनलाई आरम्भमै जान्न सकिने थियो । ती कुरा अघि बुझ्न पाएको भए तिनले जीवनको प्रवाहलाई सायद नयाँ मोड दिन्थे कि ? जेजति गल्ती गरियो, हुन सक्छ, त्यसको मात्रा सायद कम पो बन्थ्यो कि ? केही नभए पनि सामान्य जीवनमा दार्शनिक दृष्टिकोणको बढी प्रभाव हुने थियो । हाम्रो ज्ञान सी ए टी क्याट, क्याट माने बिरालाको सतहबाट निश्चय पनि माथि उठ्ने थियो ।

-साहित्यपोष्ट डटकम

